

Hofors kommun

hofors.kommun@hofors.se

2023-06-16

Dnr SI 2022:583

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Petreskolan i Hofors
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Petreskolan arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årkurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Petreskolan i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i låg utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierat utvecklingsområde/identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever ges stöd, stimulans och utmaningar utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Alla lärare behöver också i utformningen av undervisningen visa att de har höga förväntningar på eleverna. Lärarna behöver även utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling som hjälper eleverna att förstå hur de ligger till just nu samt hur de kan arbeta för att utvecklas mot målen och ännu längre.
- Rektorn behöver i högre grad skapa förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Detta innefattar att i högre grad analysera vad i skolans arbete som påverkar och orsakar elevernas kunskapsresultat som underlag för att utveckla undervisningen. Det innefattar också att säkerställa att det som framkommer i analysen leder till reella utvecklingsåtgärder som gynnar undervisningen. Därtill behöver rektorn tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.
- Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och försäkra sig om att de gör detta. Rektorn behöver skapa förutsättningar för den vägledning som integreras i undervisningen. Rektorn behöver även säkerställa att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för lärarna i arbetet med integreringen. Vidare behöver rektorn i högre grad förmedla att det är hela skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv samt se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **15 december 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som i *flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna i viss utsträckning ger eleverna stimulans utifrån elevernas kunskapsmässiga nivåer. Det framgår att lärarna till viss del utformar undervisningen utifrån höga förväntningar och en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Vidare framgår att lärarna till viss del utformar undervisningen så att eleverna utmanas och stimuleras så långt som möjligt. Alla lärare ger inte heller eleverna det lärarstöd de behöver för att de ska komma vidare i sitt lärande. I granskningen framkommer vidare att i den mån lärarna får stöd av elevhälsan i arbetet med att stimulera eleverna utifrån olika kunskapsnivåer gäller detta främst elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd.

Granskningen visar vidare att lärarna delvis ger eleverna återkoppling och uppmuntran. Lärarna stärker i viss omfattning elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger till viss del en kontinuerlig återkoppling till eleverna, men återkopplingen är inte alltid ett stöd för eleverna i deras kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att eleverna i flera av ämnena får möjlighet att reflektera över och utvärdera sitt lärande.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierat utvecklingsområde* nedan.

Motivering

Undervisningen utformas delvis utifrån en hög tillit till elevernas förmåga

Granskningen visar att inte alla lärare i utformningen av undervisningen visar att de har höga förväntningar på eleverna. Några av de intervjuade lärarna uppger att de pratar om mål och vad som krävs för olika betyg i början av ett arbetsområde samt att det är viktigt att bygga elevernas självförtroende exempelvis genom att ge dem uppgifter som de klarar för att sedan öka svårighetsgraden. Eleverna uppger att de flesta av lärarna uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att sikta högre, men att det skiljer sig åt hur lärarna förmedlar detta och att det känns mer genuint från vissa lärare. Eleverna ger exempel på att lärarna i svenska och i samhällsorienterade ämnen anpassar uppgifter och utmanar eleverna utifrån deras förmåga. Eleverna uppger att många av lärarna på skolan har ett positivt tilltal och bemötande. Det finns dock lärare som inte har det och enligt eleverna gäller det främst de vikarier som är obehöriga där det enligt eleverna finns dem som ger ett intryck av att de inte tror på elevernas förmåga att prestera. Vidare berättar eleverna att de flesta lärare har samma förväntningar på flickor och pojkar men att det finns ämnen där lärarna har högre förväntningar på pojkar och att det finns ämnen där lärare har högre förväntningar på flickor. Eleverna berättar också att förväntningarna kan skilja sig åt beroende på hur aktiva de är på lektionerna. Är en

elev aktiv så kan lärare uttrycka högre förväntningar i tal och skrift än för en elev som är relativt inaktiv under lektionerna.

Undervisningen är delvis utformad utifrån elevernas kunskapsnivåer

Granskningen visar att lärarna delvis stimulerar och utmanar eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer. Eleverna uppger i intervju att arbetsuppgifterna på lektionerna kan ha samma tema men olika svårighetsgrader och att lärarna kan anpassa läromedlen efter elevernas olika kunskapsnivåer. I matematik och engelska har eleverna möjlighet att välja olika nivåer i läromedlen. I matematik finns det till exempel tre olika nivåer i undervisningsmaterialet och på examinationsuppgifter. I de samhällsorienterande ämnena har eleverna möjlighet att välja hur mycket de vill fördjupa sig i uppgifterna. Inom vissa ämnen känner sig dock eleverna inte utmanade och stimulerade av sina lärare. Enligt intervjuade elever gäller detta främst de ämnen där obehöriga vikarier undervisar. De intervjuade lärarna uppger att de försöker stimulera och utmana alla elever. Enligt lärarna är det dock ibland svårt att hinna med de elever som behöver mer utmaningar i ett ämne eftersom det finns många elever som är behov av anpassningar och stöd för att nå målen. Lärarna uppger dock att de i de flesta fall skapar tid och utrymme för att stimulera och utmana de elever som vill nå ett högre betyg genom mer avancerade uppgifter och undervisningsmaterial.

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del samverkar med elevhälsan för att stimulera eleverna utifrån deras nivåer. Samverkan handlar dock främst om att hjälpa de elever som riskerar att inte nå målen. Lärarna uppger att de upplever att skolan saknar resurser i form av personal med specialpedagogisk kompetens i ämnet svenska. När det gäller ämnet matematik så finns det dock ett gott stöd i form av en speciallärare, vilket också eleverna och speciallärare bekräftar. Specialläraren uppger att elevhälsan samverkar med lärarna med att anpassa undervisningen till de elever som har svårt att nå målen och att det är svårt att få tiden att räcka till att utmana de elever som ligger på en högre nivå eftersom att det är för få speciallärare och specialpedagoger på skolan.

Alla lärare ger inte eleverna det lärarstöd de behöver för att de ska komma vidare i sitt lärande

Granskningen visar att de flesta lärare ger eleverna det stöd de behöver för att komma vidare i sitt lärande. Eleverna uppger att de flesta av lärarna går runt bland eleverna för att följa upp elevernas förståelse av undervisningens innehåll samt ge dem stöd vid behov. Eleverna uppger att lärarnas stöd även gäller elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att även elever som inte aktivt ber om hjälp får det. Eleverna uppger dock att det finns obehöriga lärare på skolan som de upplever inte har verktygen för att ge det lärarstöd som eleverna behöver. Majoriteten av de intervjuade lärarna uppger att det finns tid för att ge eleverna

stöd för att de ska komma vidare i sitt lärande och att de i stor utsträckning kan individanpassa stödet.

Lärarna ger i viss utsträckning uppmuntran till eleverna för deras prestationer och ger eleverna möjlighet att reflektera över sitt eget lärande

Granskningen visar att en majoritet av lärarna är generösa med beröm som handlar om de framsteg som eleverna gjort. Eleverna uppger att de flesta av lärarna är bra på att ge uppmuntrande kommentarer utifrån tidigare arbeten och i samband med nya arbetsuppgifter. Enligt eleverna finns det dock exempel där lärarnas uppmuntran mer handlar om elevernas uppförande snarare än deras prestationer i ämnet. Lärarna berättar att de på olika sätt uppmuntrar och peppar eleverna, både under tiden som eleverna arbetar med en uppgift och när eleverna har genomfört en examination, exempelvis prov. Elever och lärare ger vidare flera exempel på hur eleverna får möjligheter att reflektera över sitt lärande. Exempelvis upplever eleverna att läraren som undervisar i tyska är väldigt bra på att få eleverna att över tid reflektera över vad de lärt sig för att kunna prata språket. Läraren i slöjd berättar att eleverna för loggbok för att på så sätt dokumentera och reflektera över sin kunskapsutveckling. Andra exempel är att lärarna som undervisar i svenska och religion arbetar med elevexempel och bedömningsmallar samt att eleverna får gå tillbaka till uppgifter som de lämnat in under tidigare årskurser och jämföra med de uppgifter som de gjort under innevarande läsår.

Lärarna ger till viss del återkoppling till eleverna som hjälper dem att utvecklas

Granskningen visar att lärarna regelbundet ger eleverna återkoppling men att återkopplingen varierar i kvalitet. Eleverna uppger att de ser ett tydligt samband mellan de behöriga lärarna och de obehöriga lärarna när det gäller vilket stöd för utveckling lärarnas återkoppling ger. Eleverna lyfter fram ämnena svenska och idrott och hälsa samt de samhällsorienterande ämnen som ämnen där de får en återkoppling av lärarna som innehåller information om hur de kan utvecklas ännu mer. I en del andra ämnen är återkopplingen mer av summativ karaktär och inte kopplad till hur eleverna kan utvecklas. I intervjuer med lärare framkommer att många lärare arbetar med att ge återkoppling till eleverna för att de ska kunna utveckla sina kunskaper, exempelvis genom att kontinuerligt ge eleverna återkoppling i arbetsprocessen, inte bara när uppgiften är klar. Vidare ger lärarna exempel på att de anpassar återkopplingen till eleverna, exempelvis genom att lågpresterande elever kan få en återkoppling med en positiv förstärkning i form av beröm och att de mer högpresterande eleverna kan få mer konkreta tips på hur de kan utvecklas. Eleverna berättar att en del lärare aktivt följer upp om eleverna förstår återkopplingen medan en del lärare inte gör det, vilket bekräftas i intervjuer med lärarna.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i begränsad omfattning verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn är till viss del insatt i hur skolans kontext kan prägla skolpersonalens, eleverna och vårdnadshavarnas inställning och engagemang till skolarbetet. Vidare visar granskningen att rektorn till viss del verkar för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen för att påverka inställningen till skolarbete. Rektorn förmedlar dock inte tillräckligt tydligt till skolans personal att de ska visa tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.

Granskningen visar vidare att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Av granskningen framkommer att rektorn i begränsad

¹ Det omgivande samhället.

utsträckning följer upp och analyserar elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser för att ta fram underlag för att utveckla undervisningen. Rektorn involverar i låg utsträckning lärarna och övrig personal i utvecklingsarbetet. Rektorn efterfrågar också i låg grad elevernas synpunkter på undervisningen och det finns begränsade möjligheter för eleverna att under strukturerade former lämna synpunkter. Sammantaget medför detta att rektorn har ett begränsat underlag för att identifiera vad i skolans arbete som påverkar och orsakar elevernas kunskapsresultat och utifrån detta vidta nödvändiga åtgärder för att utveckla undervisningen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn har kännedom om den lokala kontextens betydelse för inställningen till skolarbete

Granskningen visar att rektorn till viss del är insatt i hur faktorer i den lokala kontexten skulle kunna påverka skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbetet negativt. I intervju uppger rektorn att kommunen saknar en tradition av högre utbildning och att det finns elever som har en komplex hemsituation. Bland elever och vårdnadshavare förekommer uppfattningen om att det inte behövs så lång utbildning för att klara sig i framtiden. Enligt rektorn håller dock dessa uppfattningar på att förändras vilket har att göra med att kompetensbehoven på arbetsmarknaden har förändrats. Rektorn berättar att det finns vårdnadshavare som har ett starkt engagemang för skolan vilket visar sig genom att vårdnadshavarna uttrycker en oro för att skolan saknar behöriga lärare i vissa ämnen. Vidare berättar rektorn att det i vissa grupperingar av elever finns elever som påverkar varandra negativt. Rektorn uppger att skolans socialpedagoger följer upp och arbetar med dessa elever för att deras engagemang för skolarbetet ska påverkas i en positiv riktning, exempelvis genom att stötta eleverna att engagera sig i skolarbetet.

Granskningen visar att rektorn till viss del är uppmärksam på om det finns tecken på att personalen har låga förväntningar på eleverna och den lokala kontextens betydelse. Rektorn uppger att hen har identifierat att det finns skillnader mellan de lärare som har en pedagogisk utbildning och de som saknar en sådan utbildning när det gäller att skapa motivation och engagemang för skolarbetet hos eleverna.

Rektorn arbetar till viss del för att motverka en låg förväntansbild hos vårdnadshavarna, men försäkrar sig i låg utsträckning om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga

Granskningen visar att rektorn i låg utsträckning förmedlar till skolans personal att deras förväntningar och bemötande har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Personalen uppger i intervju att de inte upplever att rektorn har förmedlat att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang i skolarbetet. Det framkommer dock att personalen är medvetna om att det finns ett samband mellan deras bemötande och förväntningar på eleverna och elevernas motivation och engagemang för skolarbetet. Rektorn uppger att personalen deltar i en kompetensutvecklingsinsats från Skolverket med benämningen *Specialpedagogik för lärande*, där de diskuterat att höga förväntningar är en framgångsfaktor. Enligt rektorn uttrycker dock inte alla lärare höga förväntningar på eleverna. Dessutom deltar skolans vikarier endast i begränsad omfattning i kompetensutvecklingsinsatsen. Enligt rektorn är det framför allt de erfarna lärarna som uttrycker höga förväntningar på eleverna.

Vidare visar granskningen att rektorn till viss del verkar för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen. Av intervjuer framkommer att det finns ett etablerat samarbete mellan skolan och hemmen när det gäller att påverka elevers och vårdnadshavares inställning till skolarbetet. Specialläraren och studie- och yrkesvägledaren uppger i intervju att skolan har genomfört riktade föräldramöten för att skapa engagemang för skolarbetet samt lyfta vikten av att vårdnadshavarna pratar med eleverna om mål och framtids tankar inför deras framtida studie- och yrkesval. I intervjuer med rektorn och studie- och yrkesvägledaren framkommer också att studie- och yrkesvägledaren genomför motiverande med elever som har svag motivation för skolarbetet.

Rektorn leder i begränsad omfattning ett utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

Granskningen visar att rektorn i låg utsträckning involverar lärarna och övrig personal i utvecklingsarbetet kring elevernas kunskapsutveckling. Av intervjuer framkommer att skolans utvecklingsarbete vad gäller att utveckla undervisningen är otydligt för personalen. Personalen berättar att skolan har genomgått flera rektorsbyten och att det i nuläget saknas mål och visioner för skolan. Den rektor som arbetar på skolan under tidpunkten för Skolinspektionens granskning har ett tidsbegränsat förordnande under höstterminen 2022 och har till en stor del ägnat sin tid åt att rekrytera personal. Rektorn och personalen uppger att lärarna under hösten analyserat målpuppfyllelsen i sina ämnen i anslutning till klasskonferenser men att det inte finns någon plan för hur de ska genomföra en skolgemensam analys. Personalen uppger att det var några år sedan som de senast deltog i en analys av elevernas kunskapsresultat på skolnivå. Enligt rektorn satte den föregående rektorn inte upp några konkreta mål i det systematiska kvalitetsarbetet gällande elevernas kunskapsresultat vilket försvårar arbetet med hur undervisningen kan utvecklas.

Rektorn leder i begränsad omfattning ett utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

Granskningen visar att rektorns uppföljning av elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser är begränsad. Rektorns uppföljning handlar främst om att identifiera de elever som riskerar att inte nå målen och att följa upp att skolan sätter in rätt former av anpassningar och stöd på individnivå. Enligt rektorn och personalen gör de i nuläget ingen analys av elevernas kunskapsresultat på skolnivå. I intervjuer med rektorn och personalen samt i den dokumentation Skolinspektionen tagit del av framkommer att det i skolans arbete med *Specialpedagogik för lärande* uppkommer diskussioner om hur lärarna kan öka elevernas motivation för skolarbetet. Vidare framkommer det av intervjuer att rektorns uppföljning av skolans arbetsprocesser och hur de inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt är begränsad. Rektorn har liten insyn i hur lärarna utformar undervisningen och uppger att det skiljer sig åt hur lärarna arbetar utifrån skolans utvecklingsinsatser och att det också finns skillnader i detta som har att göra med om lärarna har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver eller inte. Det leder till att det varierar i vilken utsträckning lärarna arbetar för att utveckla sin undervisning för att eleverna ska kunna nå så långt som möjligt. Personalen uppger att det är otydligt hur rektorn leder utvecklingsarbetet och att skolan de senaste åren saknat ett tydligt utvecklingsarbete med koppling till elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser. Vidare visar granskningen att det saknas en struktur och organisation för hur eleverna kan lämna synpunkter på undervisningen. Eleverna berättar att de inte fått någon respons i de fall de lämnat synpunkter på undervisningen.

Granskningen visar vidare att rektorn i låg grad analyserar elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser för att ta fram underlag för att utveckla undervisningen. Rektorn och lärarna för inga gemensamma diskussioner om hur undervisningen kan utvecklas för att ge alla elever möjligheter att nå så långt som möjligt. Rektorn uppger i intervju att det varit en omfattande omsättning av rektorer de senaste åren och att hen för en diskussion med personalen om hur skolans resultat skulle kunna följas upp och analyseras. Vid tidpunkten för granskningen har rektorn dock inte fastställt hur skolan ska genomföra detta. Personalen följer upp elevernas kunskapsresultat främst på klasskonferenserna och de har då fokus på de elever som inte uppfyller betygskriterierna. Lärarna uppger att det är otydligt hur skolans arbetsprocesser analyseras och att de önskar ett mer utvecklat analysarbete av kunskapsresultaten och ett samarbete med rektorn kring detta. Vidare uppger såväl rektorn som personalen att den tidigare rektorn beslutade om de utvecklingsinsatser som nu pågår på skolan. Enligt personalen och rektorn finns ingen direkt koppling mellan analyser av skolans kunskapsresultat och de beslutade insatserna.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att endast vissa av lärarna visar på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter och kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevens framtida studie- och yrkesval. Lärarna synliggör i viss utsträckning faktorer som kan påverka elevernas framtida studie- och yrkesval, såsom normer och traditionella föreställningar som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Vidare visar granskningen att endast vissa lärare i några ämnen visar på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ger eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val.

Lärarna behöver därför utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Rektorn behöver också skapa förutsättningar för detta, se vidare under rubriken Identifierade utvecklingsområden nedan.

Motivering

Lärarna framhåller i viss omfattning skolarbetets betydelse i relation till elevernas framtida studie- och yrkesval

Granskningen visar att vissa av lärarna i undervisningen till kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevens framtida studie- och yrkesval. Lärarna uppger i intervju att de brukar ge eleverna exempel på hur ämnena kan kopplas till

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

olika yrken och branscher. Eleverna berättar att lärarna ofta tar upp vilka kunskaper i ämnet som är viktiga för olika yrken och studievägar, exempelvis i ämnena kemi, teknik och svenska samt i de samhällsorienterande ämnena. Eleverna uppger dock att detta inte gäller för de ämnen där de obehöriga lärarna bedriver undervisningen.

Av granskningen framgår också att vissa av lärarna visar på skolarbetets betydelse för eleverna. I intervjuer med lärare framkommer att det finns ett mångårigt tematiskt arbete inom svenska och samhällsorienterande ämnen i årskurs 8 som handlar om framtida studier och yrken. Arbetet är ett samarbete mellan lärarna och studie- och yrkesvägledaren. I arbetet får eleverna på olika sätt arbeta med temat yrkesliv och studier, exempelvis vad det finns för yrken och via vilka utbildningsvägar eleverna kan nå dem. Studie- och yrkesvägledaren och lärarna genomför under temaveckorna enskilda samtal och gruppdiskussioner med eleverna där de får möjlighet att prata om sina framtidsmål och hur de tänker kring vad som krävs för att nå dem. Vidare får eleverna träna på att skriva CV i ämnet svenska och att lära sig söka i platsbanken under temaveckorna. Eleverna berättar att de under temaarbetet får möjlighet att diskutera och lära sig om hur de kan nå de yrken och utbildningar som de har satt upp som mål. Enligt eleverna är det främst de samhällsorienterande ämnena och svenska som har inslag av studie- och yrkesvägledning.

Lärarna synliggör i viss utsträckning faktorer som kan påverka studie- och yrkesval

Granskningen visar att det finns skillnader mellan lärarna i vilken utsträckning de i undervisningen problematiserar och visar på alternativ till traditionella föreställningar, såsom kön och social och kulturell bakgrund, som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Under temaarbetet tar lärarna som undervisar i svenska och samhällsorienterade ämnen upp olika utbildningsvägar och aspekter kopplat till jämställdhet inom arbetslivet. Eleverna får exempelvis diskutera vad som anses vara "manliga" och "kvinnliga" yrken och hur det går att bryta sådana mönster. Andra aspekter som ingår är bland annat dolda yrken och yrken inom storstäderna. Lärare som undervisar i svenska och samhällsorienterande ämnen berättar att de arbetar mycket med normer och föreställningar kopplat till elevernas framtida studie- och yrkesval. De intervjuade lärarna berättar att när de pratar om manligt och kvinnligt med eleverna duktiga på att diskutera könsnormer och hur de kan förändras. Lärarna har dock identifierat att eleverna gör relativt traditionella val, exempelvis när det gäller valet till gymnasieskolan och att det är flickorna som gör val som bryter könsnormer medan pojkarna håller sig mer inom normen. Lärarna uppfattar det som att det i vissa grupper av killar finns en machokultur, vilket lärarna uppger att de arbetar för att kunna bryta. Lärarna som undervisar i svenska och samhällsorienterande ämnen uppger att eleverna får reflektera över normer exempelvis genom att diskutera hur normerna kan se ut idag och hur eleverna skulle vilja att det såg ut.

Vidare visar granskningen att vissa av lärarna visar på en variation av utbildningsvägar och yrken i undervisningen kopplat till ämnena, främst genom temaarbetet i årskurs 8. Lärarna uppger att eleverna genomför sin praktiska arbetslivsorientering (prao) i samband med temaveckorna genom att eleverna då förbereder sig inför prao och redovisar sina erfarenheter av arbetsplatsen efter genomförd prao. Eleverna berättar att det är främst inom temaarbetet inom svenska och samhällsorienterande ämnen i årskurs 8 som de i undervisningen arbetar med olika yrken och framtida studievägar samt utvecklar sin förmåga att söka information och reflektera över sin framtid. Utöver temaarbetet är det främst i utvecklingssamtal och i samtal med studie- och yrkesvägledaren som de ges tillfälle att göra detta enligt eleverna.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte tillräckligt tydligt förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Rektorn förmedlar inte till skolans personal att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och ge dem goda förutsättningar att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Rektorn ser heller inte till att skolans studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn organiserar dock till viss del studie- och yrkesvägledningen så att eleverna ska få möjlighet att möta en variation av företrädare från arbetslivet och utbildningsväsendet.

Granskningen visar vidare att rektorn inte förmedlar till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledning i sin undervisning och rektorn ger begränsade

förutsättningar för en sådan vägledning. Lärarna och studie- och yrkesvägledaren har begränsade förutsättningar att samverka och studie- och yrkesvägledarens kompetens används inte i tillräcklig omfattning som ett stöd till lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierat utvecklingsområde* nedan.

Motivering

Rektorn förmedlar inte betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval

Granskningen visar att rektorn inte förmedlar till skolans personal att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och att ge dem goda förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval. I intervjuer är rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledare samstämmiga i att rektorn inte förmedlar detta till personalen. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen på eget initiativ har startat upp det arbete med studie- och yrkesvägledning som finns på skolan med stöd av några engagerade lärare. Rektorn uppger i intervju att hen inte är insatt i arbetet med studie- och yrkesvägledning på skolan men att hen har ett stort förtroende för studie- och yrkesvägledarens arbete.

Granskningen visar vidare att rektorn inte ser till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Det arbete som bedrivs på skolan vad gäller att synliggöra traditionella föreställningar som kan begränsa elevernas val bygger främst på egna initiativ från studie- och yrkesvägledaren och vissa lärare. I intervju med rektorn framkommer att rektorn inte har någon insyn i hur detta arbete bedrivs på skolan. Intervjuade lärare uppger att skolan saknar ett medvetet och målinriktat arbete för att elevernas framtida studie- och yrkesval inte ska begränsas av sådana föreställningar. Studie- och yrkesvägledaren berättar att hen i samarbete med kuratorn besöker klasserna i årskurs 7 och pratar om betydelsen av skolarbetet för elevernas framtida studie- och yrkesval och hur eleverna kan undvika att bli påverkade av gruptryck.

Rektorn organiserar inte studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av olika företrädare från arbetslivet och utbildningsväsendet

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning är involverad i arbetet med att organisera studie- och yrkesvägledningen så att eleverna ges möjlighet att möta representanter från arbetslivet och utbildningsväsendet. Studie- och yrkesvägledaren uppger i intervju att hen tillsammans med vissa engagerade lärare organiserar de studiebesök som eleverna får göra och de besök som kommer till

skolan i form av olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet, vilket också bekräftas i intervjuer med lärarna. Rektorn uppger i intervju att hen har fullt förtroende till studie- och yrkesvägledarens arbete och att hen inte varit involverad i de aktiviteter som genomförts.

Rektorn ger i låg grad förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen

Granskningen visar att rektorn inte har förmedlat vikten av att studie- och yrkesvägledningen ska integreras i lärarnas undervisning och ger inte förutsättningar för en sådan vägledning. I intervjuer med lärare framkommer att rektorn inte har uttryckt några riktlinjer för detta arbete. Rektorn uppger i intervju att hen har en begränsad insyn i lärarnas arbete med att integrera vägledningen i sin undervisning, exempelvis hur lärarna kopplar elevernas prao till inslag i undervisningen. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen har ett bra samarbete med vissa av lärarna, exempelvis kring det temaarbete i svenska och samhällsorienterande ämnen i årskurs 8 som tidigare nämnts. Studie- och yrkesvägledaren säger sig dock sakna förutsättningar i form av planerad tid och forum för att ytterligare kunna utveckla samverkan med lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen, vilket lärarna bekräftar.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever ges stöd, stimulans och utmaningar utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Alla lärare behöver också i utformningen av undervisningen visa att de har höga förväntningar på eleverna. Lärarna behöver även utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling som hjälper eleverna att förstå hur de ligger till just nu samt hur de kan arbeta för att utvecklas mot målen och ännu längre.

Av granskningen framkommer att lärarna i viss utsträckning ger eleverna stimulans utifrån elevernas kunskapsmässiga nivåer. Det framgår att lärarna till viss del utformar undervisningen utifrån höga förväntningar och en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Vidare framgår att lärarna till viss del utformar undervisningen så att eleverna utmanas och stimuleras så långt som möjligt. Alla lärare ger inte heller eleverna det lärarstöd de behöver för att de ska komma vidare i sitt lärande. I granskningen framkommer vidare att i den mån lärarna får stöd av elevhälsan i arbetet med att stimulera eleverna utifrån olika

kunskapsnivåer gäller detta främst elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Vidare framkommer att lärarna till viss del ger eleverna uppmuntran och återkoppling i sitt lärande. Flera av lärarna ger eleverna en återkoppling som utgör ett stöd i deras kunskapsutveckling. Vissa av lärarna ger dock eleverna en återkoppling som främst är av summativ karaktär och inte är kopplad till elevernas kunskapsutveckling samt i begränsad omfattning följer upp om eleverna förstår och kan använda den återkoppling som de får.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.⁴

Vidare ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁵

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att utforma undervisningen så att alla elever ges lärarstöd samt stimulans och utmaningar utifrån sin kunskapsmässiga nivå. I detta behöver lärarna också utveckla arbetet med att utforma undervisningen så att den präglas av höga förväntningar och en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Det kan exempelvis handla om att tillhandahålla mer avancerade uppgifter när de når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter. Lärarna kan även utveckla uppgifter som ger möjlighet till såväl breddning som fördjupning och låta eleverna samtala om frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering, både ämnesmässigt och tankemässigt. Lärarna behöver också utveckla arbetet med att ge eleverna en kontinuerlig återkoppling om hur de ligger till och hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer, i syfte att skapa goda förutsättningar för eleverna att nå så långt som möjligt. Återkopplingen behöver innehålla information om hur eleverna kan utvecklas mot målen. Detta kan exempelvis ske genom att lärarnas återkoppling innehåller en beskrivning av elevernas styrkor och en konkret koppling till elevernas utvecklingsbehov i relation till specifika mål och arbetsuppgifter. Vidare behöver

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁴ Lgr 22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

⁵ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

lärarna följa upp att eleverna förstår och använder den återkoppling som de får för att den ska fungera som ett stöd i deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen vill i detta sammanhang påminna huvudmannen om att det enligt skollagen är huvudmannens ansvar att se till att det för eleverna i grundskolan finns tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Den specialpedagogiska kompetensen ska också delta i elevhälsans samlade arbete med att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.⁶

- Rektorn behöver i högre grad skapa förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Detta innefattar att i högre grad analysera vad i skolans arbete som påverkar och orsakar elevernas kunskapsresultat som underlag för att utveckla undervisningen. Det innefattar också att säkerställa att det som framkommer i analysen leder till reella utvecklingsåtgärder som gynnar undervisningen. Därtill behöver rektorn tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Av granskningen framgår att rektorn i låg utsträckning följer upp och analyserar elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser för att ta fram underlag för att utveckla undervisningen. Rektorn involverar i låg utsträckning lärarna och övrig personal i utvecklingsarbetet. Rektorn efterfrågar också i låg grad elevernas synpunkter på undervisningen. Sammantaget medför detta att rektorn har ett begränsat underlag för att identifiera vad i skolans arbete som påverkar och orsakar elevernas kunskapsresultat och utifrån detta vidta nödvändiga åtgärder för att utveckla undervisningen. Rektorn har heller inte på ett tydligt sätt förmedlat till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och för att elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.⁷

⁶ 2 kap. 25 § skollagen (2010:800).

⁷ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn i högre grad skapar förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Det innefattar att analysera skolans kunskapsresultat som underlag för att utveckla undervisningen. Rektorn behöver i analysen av kunskapsresultaten söka efter faktorer som påverkar resultaten som skolan kan påverka. Rektorn behöver också säkerställa att det som kommer fram i analysen av elevernas kunskapsresultat, skolans arbetsprocesser och förutsättningar för elevernas lärande leder till konkreta utvecklingsåtgärder som genomförs och utvecklar undervisningen. Rektorn behöver också följa upp och säkerställa att de insatser som genomförs för att utveckla undervisningen implementeras i all undervisning som eleverna ges. Vidare behöver rektorn på ett tydligt sätt förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och försäkra sig om att de gör detta. Rektorn behöver skapa förutsättningar för den vägledning som integreras i undervisningen. Rektorn behöver även säkerställa att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för lärarna i arbetet med integreringen. Vidare behöver rektorn i högre grad förmedla att det är hela skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv samt se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Av granskningen framgår att rektorn i låg utsträckning skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Rektorn förmedlar i liten mån till skolans personal att det är hela skolans ansvar att vidga elevernas perspektiv för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval och ser inte till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Granskningen visar också att rektorn inte skapar förutsättningar för att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Den studie- och yrkesvägledning som sker i undervisningen sker på lärarnas och studie- och yrkesvägledares initiativ och det saknas tydliga riktlinjer från rektorn för hur detta ska ske. Studie- och yrkesvägledaren stödjer till viss del lärarna i samband med vissa vägledande aktiviteter, rektorn ser dock inte till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs i lärarnas arbete med att integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen.

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.⁸

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.⁹

Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.¹⁰ I Skolverkets kunskapsöversikt Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande framkommer att en framgångsrik studie- och yrkesvägledning innehåller såväl individuell som generell vägledning samt att den integreras i ordinarie undervisning.¹¹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹² Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹³ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.¹⁴

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tydligare förmedlar betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att lärarna gör detta. Rektorn behöver ge lärarna och studie- och yrkesvägledaren ökade förutsättningar för detta arbete. Det kan handla om tydliga riktlinjer, kompetensutveckling vid behov, nödvändiga mötesforum eller en tydlig arbetsfördelning. Vidare behöver rektorn se till att studie- och yrkesvägledarens kompetens i större omfattning används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Studie- och

⁸ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

⁹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

¹¹ Skolverket (2020). Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande.

¹² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

yrkesvägledaren kan stödja lärarna genom att sprida kunskap, initiera verksamhet, delta i planeringen av undervisningen och genomföra vissa undervisningsinslag tillsammans med lärarna. Vidare behöver rektorn tydligare förmedla till lärarna betydelsen av att eleverna får en bred bild av olika framtida studie- och yrkesval. I detta arbete behöver rektorn verka för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund. Rektorn kan exempelvis utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevers studie- och yrkesval och verka för att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar om yrkesval kopplat till kön.

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Caroline Engskär, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Magnus Ledman.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Petreskolan under höstterminen 2022. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Magnus Ledman och Britta Seeger.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Petreskolan är en grundskola med årskurserna 7-9. Hösten 2022 hade skolenheten totalt 283 elever. Inom årskurs 7 finns 93 elever, inom årskurs 8 finns 100 elever och inom årskurs 9 finns 90. På skolan arbetar 35 lärare, varav 24 är legitimerade. Enligt uppgifter från huvudmannen saknar elva lärare behörighet i ett eller flera undervisningsämnen.

Petreskolan leds av en rektor och en biträdande rektor. Personalen är organiserad i tre arbetslag, ett för vardera årskurs. Skolenheten har tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens i matematik som uppgår till 50 procent av en heltidstjänst. Skolenhetens studie- och yrkesvägledare tjänstgör 100 procent av en heltidstjänst. Studie- och yrkesvägledarens har en behörighetsgivande utbildning för studie- och yrkesvägledning.

Skolenheten är belägen i ett område som är socioekonomiskt blandat enligt Delmos segregationsbarometer år 2021. Enligt uppgifter från huvudmannen uppgår andelen utrikesfödda eller elever med annat modersmål till ungefär 20 procent. Andelen invånare i kommunen i åldern 16–64 som har eftergymnasial utbildning är enligt Statistikmyndigheten SCB 19 procent, vilket går att jämföra med riksgenomsnittet på 37 procent. Enligt Skolverkets offentliga statistik var andelen elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning läsåret 2021/2022 39 procent. Detta går att jämföra med riksgenomsnittet som läsåret 2021/22 var 62 procent. Andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen var läsåret

2021/22 75,7 procent, vilket är i nivå med riksgenomsnittet 74,1 procent.
Genomsnittliga meritvärdet för läsåret 2021/22 var 213,9, vilket går att jämföra med genomsnittet för riket som var 229,2. Pojkarnas meritvärde var 198,8 och flickornas 231,5.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁵

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁶ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.¹⁷ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.¹⁸ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.¹⁹

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

¹⁵ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁶ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹⁷ 3 kap. 2 § skollagen.

¹⁸ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²⁰

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²¹ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²²

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²³

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁴

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁵ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

²⁰ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²¹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²² Ibid.

²³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁴ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁵ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁶

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.²⁷ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.²⁸ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.²⁹

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³⁰

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

²⁷ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁸ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁹ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³⁰ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.